

دایناسورها و انواع آن

بسیاری از خزندگان در مقایسه با موجوداتی که امروزه به عنوان مهره‌داران طبقه‌بندی می‌شوند از ویژگی‌های ظاهری متفاوت و جالب توجهی برخوردار بوده‌اند، اگرچه در میان این گروه موجوداتی نیز وجود داشته‌اند که از ویژگی‌های بسیار متمایزی برخوردار بوده‌اند و امروزه هیچ موجودی مشابه آنها یافت نشده است. دایناسورها ، نواح کاملاً متفاوتی از گروه خزندگان هستند که از نظر ظاهری با خزندگان امروزی تفاوت دارند و از نظر علمی به عنوان سوسمارهای عظیم‌الجثه پذیرفته شده‌اند.

از آنجایی که این موجودات بسیار بزرگ از بسیاری جهات با موجودات امروزی متفاوت بودند، مورد توجه قرار گرفتند.

هیچ انسانی موفق به دیدن یک دایناسور واقعی نشده است . زیرا دایناسورها ۶۵ میلیون سال قبل ، منقرض شده اند و فقط کشف بقایای برخی از فسیل ها توسط دانشمندان ، توانسته است که بشر را به وجود این موجودات شگفت انگیز متقاعد کند.

از حدود ۴۰۰ سال پیش تاکنون فسیل‌ها توانسته‌اند دانشمندان را در بدست آوردن اطلاعاتی از این موجودات ، یاری کنند.

تاریخچه کشف فسیل دایناسورها

در سال ۱۶۶۷ میلادی بخش بزرگی از استخوان ران یک دایناسور عظیم‌الجثه توسط دانشمندان مورد بررسی و مطالعه قرار گرفت.

اگرچه آنها در آن زمان نمی‌دانستند این فسیل متعلق به دایناسورهاست، اما در نتیجه بررسی‌های انجام شده دریافتند این استخوان متعلق به نوعی خزنده بسیار بزرگ است.

اولین فسیل متعلق به دایناسورها در سال ۱۸۱۸ میلادی شناسایی شد.

این واژه که از دو کلمه دینوس به معنی وحشتناک و سوروس به معنی مارمولک ساخته شده است، برای نخستین بار در سال ۱۸۴۲ توسط ریچارد سون، کالبدشناس انگلیسی به این گروه از موجودات که در آن زمان تنها ۳ نوع از آنها شناخته شده بودند، اطلاق شد.

به مرور ، فسیل شناسان اسامی مختلفی را برای دایناسور هایی که فسیل هایشان را کشف کرده بودند ، پیدا کردند .

حقایق درباره دایناسورها

دوره زمین‌شناسی مزوزوئیک به عصر خزندگان معروف است، دایناسورها در کنار دیگر خزندگان ابتدایی ، در این دوره زندگی می‌کردند.

- ۱) دایناسورها به گروه موجودات خزنده متعلق بودند.
- ۲) از طریق تخم‌گذاری تولید مثل می‌کرده‌اند.
- ۳) هیچ‌یک از دایناسورها قادر به پرواز نبودند.
- ۴) هیچ گروهی از این موجودات نیز ساکن آب‌ها و دریاها نبوده‌اند.
- ۵) طول بزرگ‌ترین دایناسورها بیش از ۳۰ متر بوده است.

دایناسورهایی وجود داشته‌اند که جثه آنها به اندازه یک جوجه بوده است به عنوان کوچک‌ترین دایناسورها شناخته شده‌اند.

دایناسورها برخلاف خزندگان دیگر مانند مارمولک‌ها، دارای پاهایی بلند و کشیده بوده‌اند و به همین دلیل می‌توانسته‌اند به راحتی بدن خود را بالاتر از سطح زمین نگاه دارند. آنها به آسانی روی زمین حرکت می‌کردند و حتی گروهی از آنها قادر به دویدن بودند. اغلب دایناسورهای گیاهخوار دارای دندان‌هایی بودند که وظیفه جویدن و خرد کردن غذا به قطعات کوچک‌تر را به عهده داشتند.

نحوه تغذیه دایناسورها

با توجه به شواهدی که از روی فسیل‌ها بدست آمده است، دایناسورهای مختلف از نظر تغذیه یا یکدیگر متفاوت بوده‌اند.

۱. دایناسورهای گوشتخوار:

یکی از اولین انواع فسیل‌های کشف شده مربوط به دایناسورها، **مگالوسپور** نامیده شد و نوعی دایناسور گوشتخوار بسیار بزرگ محسوب می‌شود.

در حال حاضر نمونه‌های بسیار دیگری از دایناسورهای گوشتخوار وجود دارد.

۲. دایناسورهای گیاه‌خوار

ایگوانادون فسیل دیگری از این موجودات محسوب می‌شود که بررسی دندان‌های آن نشان می‌داد گیاهخوار بوده‌است. نمونه‌های متعددی از فسیل مربوط به دایناسورهای گیاهخوار در موزه‌های جهان وجود دارد.

دایناسورهای معروف

اسپینوساروس

اسپینوساروس نزدیک به ۱۸ متر طول، ۶ متر ارتفاع و بیش از ۲۰ تن وزن داشته و کاملاً بزرگ‌تر از تیرانوساروس و گیگاناتوساروس است. اولین فسیل از اسپینوساروس در سال ۱۹۱۰ میلادی در مصر کشف شد و به همین دلیل، گونه‌ی اصلی این دایناسور را **Spinosaurus Aegyptiacus** نامیدند.

اسپینوساروس به معنی «خزنده‌ی تیره پشت» است و این نام، به استخوان‌های مهره‌ی پشت کمرش اشاره دارد.

در سال ۲۰۱۴ میلادی، محققان دانشگاه شیکاگو اعلام کردند که اسپینوساروس اولین دایناسوری است که هم در آب و هم در خشکی می‌زیسته است.

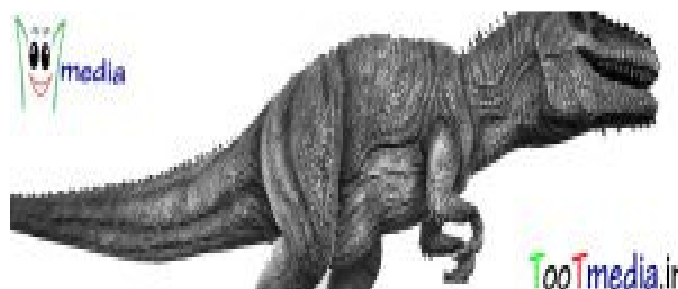
اسپینوساروس گوشتخوار بوده است اما آرواره‌ی اسپینوساروس برخلاف تی-رکس و گیگاناتوساروس، قدرت زیادی نداشته و به همین دلیل، هرم غذایی این دایناسور را، ماهی‌های کوچک تشکیل می‌داده است.

گیگاناتوساروس

فسیل گیگاناتوساروس برای اولین بار در اواخر دهه‌ی ۸۰ میلادی کشف شد و یک دایناسور گوشتخوار محسوب می‌شود.

کامل‌ترین اسکلت این دایناسور (که حدود ۷۰ درصد از بدن‌اش را شامل می‌شود) در سال ۱۹۹۴ میلادی و در جنوب آرژانتین کشف شد.

گیگاناتوساروس نزدیک به ۱۴ متر طول و هفت متر ارتفاع داشت و وزنی معادل هشت تن داشت. دست‌های گیگاناتوساروس بزرگ و دارای سه انگشت بود.

آرواره‌ی گیگاناتوساروس بیش‌تر مناسب بریدن بود و قدرت آرواره‌ی این دایناسور، یک‌سوم آرواره‌ی تی-رکس تخمین زده شده است.

تیرانوسوروس

تیرانوسوروس از دایناسورهای گوشتخوار است.

گونه‌ی مشهور آن تیرانوسور رکس (رکس در لاتین به معنی پادشاه می‌باشد) تی رکس نامیده می‌شود.

تی رکس یکی از بزرگ‌ترین درندگان زمین شناخته شده است که حدود ۱۳ متر طول، ۵ متر ارتفاع و بیش از ۱۷ تا ۲۰ تن وزن داشته‌است اما برخی کارشناسان عقیده دارند این حیوان یک لاشه‌خوار بوده‌است.

نمونه اسکلت کامل تیرانوسور در موزه ژوراسیک آستوریاس در اسپانیا

تا کنون حدود ۳۰ قطعه فسیل از تی رکس پیدا شده است که اکثر آن‌ها کامل‌اند. یکی از نمونه‌های کامل آن در موزه ژوراسیک آستوریاس در اسپانیا نگهداری می‌شود.

دیپلودوکوس

در سال ۱۸۷۸ میلادی، فسیلی عظیم‌الجثه در ایالت کلرادو کشف شد.

این دایناسور که «دیپلودوکوس» (Diplodocus) نام گرفت، گردن و دمی بسیار بلند داشت و طول بدن‌اش به ۲۵ متر می‌رسید.

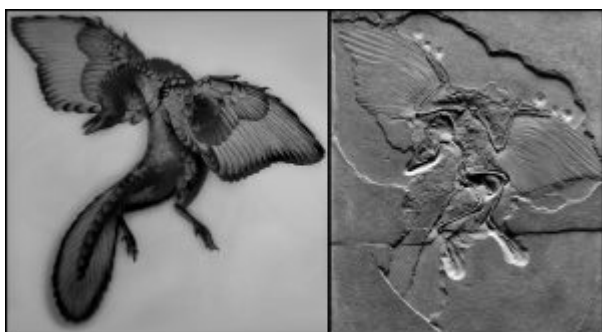

بسیاری از دانشمندان معتقدند که دیپلودوکوس، طولی‌ترین دایناسور جهان است.

دیپلودوکوس در اواخر دوره‌ی ژوراسیک (نزدیک به ۱۵۰ میلیون سال پیش) و در آمریکای شمالی می‌زیسته است. همانند اکثر دایناسورهای گردن‌دراز، این دایناسور هم گیاهخوار بود و از گیاهان تغذیه می‌کرد.

آرکئوپتریکس

دایناسوری گوشتخوار از دوره ژوراسیک می‌باشد

این دایناسور از آن جهت اهمیت دارد که گمان می‌رود نتیجه تکامل خزندگان اولیه به پرنده‌گان باشد این دایناسور پرنده، حدود ۱۵۰ تا ۱۵۵ میلیون سال قبل در دوره ژوراسیک در مجمع‌الجزایری در دریای گرمسیری کم‌عمق در جنوب آلمان می‌زیسته است.

اندازه آن‌ها حداکثر نیم متر بود و به دلیل وجود بالهای وسیع، توانایی پرواز داشتند.

ماکت بازسازی شده از این دایناسور گوشتخوار پرنده ، در دانشگاه آکسفورد

ارکئوپتریکس ها آخرین دایناسورهای روی زمین بوده اند.

گفته می شود این دایناسورها در دوره های زمینی شناسی بعدی تغییر شکل داده و به پرندگان امروزی تبدیل شده اند.

چرا دایناسورها منقرض شدند؟

دایناسورها ۶۵ میلیون سال پیش منقرض شدند، اما هنوز علت واقعی آن مشخص نشده است.

سه نظریه در این رابطه بیشتر مورد توجه است:

۱ - برخی محققان ، سرمای شدید و عصر یخبندان را عامل اصلی انقراض دایناسورها می دانند

۲ - گروهی برخورد یک شهاب سنگ بزرگ به زمین را علت از بین رفتن دایناسورها می دانند.

۳ - عده ای معتقدند خشکسالی در نابودی این موجودات موثر بوده است.

امروزه دانشمندان به اطلاعات بسیار زیادی درباره دوره زمین شناسی کرتاسه که همزمان با انقراض خزندگان اولیه و دایناسورها بوده است، دست یافته اند. این دوره حدود ۶۵ میلیون سال پیش با مرگ ناگهانی دایناسورهای عظیم الجثه به پایان رسیده است،

گروهی از محققان بر این باورند که دایناسورها در نتیجه شیوع بیماری ها و همچنین وقوع حوادث طبیعی به صورت تدریجی از بین رفته اند.

برخی از فسیل شناسان می گویند اصابت شهاب سنگ های متعدد به زمین، آتشفشان های پر قدرت و عظیم شبه قاره هند و همچنین تغییرات شدید آب و هوایی در پایان دوره کرتاسه، مجموعه عواملی هستند که هریک به نوبه خود نقش مهمی در نابودی دایناسورها داشته اند.

بیش از ۶۵ میلیون سال پیش و در اواخر دوره کرتاسه، شهاب‌سنگ بسیار بزرگی به زمین اصابت کرد که در اثر آن حفره عظیمی تا عمق یک کیلومتری از سطح زمین ایجاد شد. پیش از این تصور می‌شد این شهاب‌سنگ عامل اصلی انقراض دایناسورها و دیگر خزندگان اولیه بوده است، اما مطالعات و تحقیقات جدید دانشمندان حاکی از آن است که این شهاب‌سنگ به تنهایی نمی‌تواند عامل انقراض دایناسورها در کره زمین باشد، چرا که برخورد این شهاب‌سنگ به زمین، احتمالاً ۳۰۰ هزار سال پیش از نابودی کامل دایناسورها است.

احتمالاً تمام موارد فوق در از بین رفتن و انقراض دایناسورها نقش داشته اند.

مشخصات کلی دایناسورها

با توجه به همه موارد ذکر شده می‌توانیم اطلاعات خود درباره دایناسورها را به صورت زیر خلاصه نمائیم.

- از ۲۳۰ میلیون سال پیش ساکن کره زمین بوده‌اند.
- ۶۵ میلیون سال قبل منقرض شدند.
- در دوره زمین‌شناسی مزوزوئیک زیست می‌کرده‌اند.
- عصر ژوراسیک را عصر دایناسورها می‌نامند.
- در گروه خزندگان قرار می‌گیرند.
- برخلاف خزندگان امروزی، اکثر آنها دارای پا‌های بلند بوده و می‌توانستند بر روی زمین راه بروند.
- خونسرد بودند. اما شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد برخی از آنها خونگرم بوده‌اند.
- تخم‌گزار بودند.
- برخی از انواع آن گوشتخوار و برخی گیاه‌خوار بوده‌اند.
- هیچ‌یک از دایناسورها قادر به پرواز نبوده‌اند.
- هیچ گروهی از این موجودات نیز آبی نبوده‌اند.
- نظری‌هایی مبنی بر تکامل دایناسورها‌های کوچک و تبدیل آنها به پرندگان وجود دارد.